

ՀԱՆԳԻՍ ՏԵԽՆՕՐԵԼՅ

ՇՐՋԱՆ ԳԵՑԵՄՍԵԼՅ

ՀԱՐԵԳԻՐ

Գ. ՉԻԼԻՆԿԻՐՍԵՆ. Ա. ՀԱՅԿԱՆԻ.

Բ. ՏԱՐԻ Գ. ՀՐԶԱՆ.

1862

ԹԻԻ 42. ՕԳՈՍՏՈՍ 20

Ստորագրուածները շրջանին սկիզբէն կոկոխն .
 Վեցամսեայ գինն է իջմիրի, խամար . կանխիկ 2 Գ. արդօն .
 Իջմիրէն գուրս . ծախքը առնողին վրայ 2 " "
 Հանգիստի վերաբերեալ որ եւ իցէ նամակ անօրէնին վրայ
 ուղղուի .
 Ստորագրուածեանց անցերն են .
 Իջմիր . Հանգիստ գրասենեակից . կիրիթ խան Բիւ 5 .
 Պոլիս . Պ . Մազմէտ Մամուրեան . Գ. սչճջար խաւ . Բիւ 4 .

Փարիզ Պ . Ա . Մուրատեան . Rue du Dragon, 26
 Մանչեսթըր D. Ekisler . George Street 78 .
 Հալեդ . Պ . Յ . Ս . Բիւրքիանօֆ .
 Ալեքսանդրիա . Պ . Կարադէա . Յակոբեան .
 Գանիրէ . Պ . Շաւարշ . Ալիբարեան .
 Նիւ-Եօրք . Ամերիկա . Պ . Ե . Ս . Սեկանեան .

ՍԵՏԱՆԵԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հարաւորութիւն և Բերք (1) :

Իսկ խառն ժողովոյ անդամք մօտակայ տուն մը
 զումարուելով՝ այս տխուր անցքը Բ. դրան ծա-
 նուցանելու վրայ կը խորհին :

Այնուհետեւ բողոքարկու և արշաւող ամբո-
 յը, հազար հոգիէն աւելի, Մայր եկեղեցւոյ
 փջը, փակը, և աագիս անդին երկնոտ և հետա-
 քքբիւր կերպարանօք կ'սկսի տարուբերիլ : Ոմանք
 Տեղապահին հրամարականը դրով կուզեն, ոմանք
 վերոյիշեալ նորընծայ վարդապետը գէտ 'ի դասը
 քշելով՝ ժողովրդէն՝ ըրած անխոհեմութեան վրայ՝
 ներողամտութիւն խնդրելու կը յորդորեն, ոմանք

Երուսաղէմաաան դրան ջախջախ ձեռք առած փո-
 խանորդ հայր սուրբին հրաւեր կը կարդան որ
 երևի, թերևս զանի ալ իր փափով նստարանէն
 վար առնելու նպատակաւ և մտածելով որ, քանի
 որ սուրբ աթոռը սրարայէ, անոր կողմէ նստած
 փոխանորդութիւնն ալ սրարայ պէտք է որ ըլլայ (1),
 ոմանք թաղական խորհրդոյ հետքը կ'որոնեն և
 պերճաւոր Ղէնազեանին զուգը կը փնտռեն,

(1) Սահակ վարդապետը որքան որ այս եղած բաներէն բը-
 նականապէս Դոք Բաղիստիէն, վասն զի եղած բա-
 ները կրնային Սահանադրութիւնը փաթացունելու
 տեղ, ետ ետ ձգել, որքան որ Տեղապահին տեղը նրա
 տեղաւոր և միամիտ անկալութիւնը ունէր, վասն զի
 պատրիարքարանը կոխողներուն մէջ գանաւեցան մի քա-
 նի թեթեւօրէն մարդիկ, որոնք Սահակ վարդապետը
 Ստեփաննոս եպիսկոպոսին տեղը անցունելու համար ժո-
 ղովուրդը կը գրգռէին, սակայն դժբաղդաբար ժողո-
 վուրդը Սահակ վարդապետին վարձկաններուն չափ ա-
 ղուշ և մոռացկոտ չէ :

այլք անկիւն մը քաշուած կարծես թէ պատրիարքարանի փակման նշանակութիւնը մեկնելու կը ճզնին :

Իսկ այս բազմութիւնը շարժող, առաջնորդող զգացմունքը և նպատակը այնքան անորոշ և պղտոր կ'երևի, որ շատերը իրարու կը հարցունեն. — Ասոր վերջը ո՞ւր պիտի երթայ, բանալիները ինչ պիտի ընենք : Բայց դարձեալ աներևոյթ ձեռք մը բազմութիւնը կը գրգէր անշուշտ և իր պատգամները՝ թէև լսելի, խորհրդաւոր և երկդիմի էին :

Այս տարտամ և տատանեալ վիճակին մէջ Ոստիկանութեան զօրաց հրամանատար Սէլիմ փաշան քանի մը ձիաւոր զօրքով կ'երևի և շիտակ Տեղապահին քովը կերթայ. անոր ետեւէն կը հասնի և Ատենապետ Բարունակ պէյը, և ժողովուրդն ալ եկեղեցին ամփոփ կը լեցուի : Մինչդեռ եկեղեցւոյն խորհրդարանը Սէլիմ փաշան տեղեկութիւն կտանայ, ժողովուրդն ալ եկեղեցին տալիք պատասխանը կը պատրաստէ : Անդիէն բանբերներ կը խրկուին՝ որ ժողովրդեան կողմէն ընտրուած քանի մը պատգամաւորներ առնուն և Սէլիմ փաշային տանին, որպէս զի իրենց նպատակը յայտնեն, ապիւն կը պատասխանեն որ այսուհետեւ միջնորդով խօսելէն ձանձրացած են և անձամբ բանակցիլ կուզեն : Ասոր վրայ Ատենապետ պէյը փաշան կը թողու կու գայ ամպիոն կ'երնէ ու զարմանալի պարզութեամբ և յորդորիչ լեզուաւ ժողովրդեան կը կրկնէ ինչ որ Սէլիմ փաշային արգէն առանձին հաղորդած է և ինչ կերպով որ զործին եութիւնը հասկցած է : Այս կրկնաբանութենէ շատ դո՛հ և շնորհակալ կըլլան շատերը. շնորհակալ կըլլան Ատենապետին զործը տեղն զտեղ փաշային բայտարելուն վրայ, զո՛հ կըլլան իրենք ալ այս առթիւ ինչ խնդրելիքներն և ինչ ընելիքներն աւելի լաւ հասկնալուն համար : Յետոյ Ատենապետը կը յաւելու : « Այս իմ հաղորդածս բաւական չէ. դուք ձեր կողմէ քանի մը հոգի խրկել պէտք էք, որպէս զի դուք հանգարտ պաշտօնական կերպարանք մը առնու : Ամբոխը՝ թող փաշան հոս գայ, մենք միաբերան անոր խօսիլ կուզենք », կը պոռայ, և Սէլիմ փաշան 'ի վերջոյ ամպիոնը Ատենապետին քովը կ'երևի ու կը հարցունէ :

— Զեր մուրատը ինչ է :

— Սահմանադրութիւն :

— Ինչու չէք համբերեր :

— Համբերութիւննիս հատաւ :

— Ի՞նչ խնդրեցիք և ի՞նչ դուռը չի տուաւ :

— Բանի քանի անգամ լրագրաց միջոցաւ

բողոք բարձրեք, բայց լսող չեղաւ :

— Ինչու համար պատրիարքարանը զոյցեցիք :

— Ազդին տունը փլելու վրայ է, աւելի շուտով փլելու համար :

— Ո՞ւր են բանալիները :

— Ամենուս քովն է :

— Տուէք ինձի :

— Մենք անձամբ և աղերսադրով ի՞նչ դրան վաղը պիտի յանձնենք :

Այսպիսի խօսակցութենէ մը ետեւ, որ պահ մը պատճառաւ մը (1) կ'ընդմիջէ, Սէլիմ փաշան կը յորդորէ և կը խրատէ որ անվերջ բանալիները ի՞նչ դուռ տանին ձգեն միտակ քանի մը պատգամաւորաց ձեռք և կ'աղաչուի որ ամեն մարդ իր տեղը հանգարտութեամբ քաշուի : Եւ ժողովուրդը վեհափառ Սուլթանին բարեմաղթութիւններ ընելով՝ կը քաշուի, կը սա՛հի, կ'երթայ . . . :

Միւս օրը Օգոստոսի երկու, երեք, չորս, հինգ, վեց կ'անցնին և հոգի մը, շուք մը, կատու մը, ճանձ մը անգամ չերեցաւ բողոքող ժողովրդ, գեան կողմէ առ ի՞նչ դուռը : Պատրիարքարանին բանալիները աներևոյթ եղան : Ար յուսացուէր որ նոյն բազմութիւնը իր ըրած արշաւանքին արգիւնքը քաղելու և բռնած ընթացքին նշանակութիւն և բանաւոր հետեւութիւն մը տալու համար անձամբ և միակամ կը ներկայանայ հոն, ուր ամեն բան կը վճռուի, և համոզմամբ կը պահանջէ այն՝ զոր խորտակելով չի ստացուիր : Սակայն խորտակել, մեծ մեծ ջարդել, անցաւորին յաղթել խիստ դիւրին բան է, և այս բանը խել մը Հայոց յատկութիւնն է :

Աքաղաղը իր հաւնոցին մէջ աւելի վէս ու զոռող է քան թէ այլուր : Օգոստոսի մէկին պատրիարքարանը զոյցող բազմութիւնն ալ այն առջի աւուր երգեցիկ, թողոցիկ աքաղաղն է, որ պատին վրայ շուք մը տեսնելով՝ միւս օրը բբուկը դեղնած՝ թեւերը կախած՝ հաւայիկ մամուռքի մը մէջ ինկած ծակէ ծակ կը փախչի թէև զինքը

(1) Այս պատճառը հոն նշանակել աւելորդ չէ. Փաշան խօսելու ժամանակ՝ ձեռքը մէկը կանգնելու կերպով կը շարժէ և յանկարծ ժողովրդեան մէջ արհաւիրք մ'է (բանիլը) կը փրթի և եկեղեցիէն դուրս փախչող փախչողը կ'ըլլան լեզուպատար, կարծելով թէ փաշային ձեռքի շարժումը դիտարկողներն մեկուսն՝ եկեղեցին զօրք պաշարելու հրաման մ'է :

Եթէ մարդ տեսնէ փաշայի մը ձեռքի շարժումը ամբողջ բազմութիւն մը կը դրդէ և զիր ու ցան կ'ընէ, զարմանք չեն ցոյցում Արամազդայ գլխին շարժմամբ կամ մեկ անկեղծութեամբ ժամանակաւ աշխարհիս ուսանիլը : Ո՞հայրս, եթէ Աստուծոյ տաճարին մէջ այսքան քաշ ենք, հապա ինչ գիտազուններ պիտի կորենք պատերազմի դռնին վրայ . . . :

ու զինտոող կայ և ոչ հալածող, ըստ որում իր տունը բոտ հաճոյս կրնայ բանալ և գոյել . . . :

Հոս կանգ մը աւսուներ և քանի մը խորհրդա-ծովիւններ ընենք :

Ժողովուրդը Սահմանադրութիւնը կուզէ, լաւ, ուստի չի տալնուն համար կուզայ վարչու-թեան կը բողոքէ, չէ թէ հազար այլ տաս հազար հոգով, այս ալ օրինաւոր, ըստ որում ժողովուրդը բողոքելու իրաւունքը միշտ ունի : Օգոստոս ձկին առջեւ անգամն էր որ Սահմանադրութեան համար աղերսագիր կը արուի ժողովին, ժողովն ալ այն կանոնաւոր խնդրոյն կանոնաւոր պատասխան կու-տայ : Այնուհետեւ եկող բազմութիւնը քաշուելով՝ յաջորդ նիստին վերստին ներկայանալ պէտք էր :

Եթէ ժողովը այս անգամ գոհացուցիչ պա-տասխան մը տալու ամեն ջանք և ճիգ թափած չըլ-լար, իր հրաժարականը անպատճառ տալու պիտի հարկադրէր . . . : Տեղապահ մը և ժողով մը որ Ազգին կողմէն նստած չեն, բռնի իրենց պաշտօնը չեն կրնար վարել, հետեւապէս Բ. գուռը, ասոր ճարը նայելու պարտաւոր էր . և այս ճարն ալ ա-ղէկ դէշ Սահմանադրութիւն մը պիտի ըլլար : Բայց թերեւ այս հակառակ ընթացքը բռնողները աւելի հեռուն կը նային և ծայրահեղ միջոցներու բարեկամ են, սակայն այս յայտնի է որ Օգոստո-սի մէկին դէպքը անախորժ ապաւորութիւն մը ու-նեցաւ Ազգին մեծագոյն մասին վրայ և թշնամական ու անձնական զաղտնի նպատակներու համար թե-լադրուած և կատարուած դէպք մը համարուեցաւ . Այսուհետեւ Ազգը իր իրաւունքը, իր խնդիրը օ-րինաւորութեան ճամբուն մէջ բերելու համար շատ պիտի յոգնի, քրտնի և երանի՝ թէ միայն քըր-տինք թափելով հասնէր իր փափաքին . . . :

Այդ :

Տէ՛վի՛ անո՛ն Անգլիացի ծերո՛ւնոյն ամո՛ս-նո՛ւթեան վրայ արած խրախուրդը :

Հարո՛ւնախո՛ւթեան և վերջ (1) :

Բնտանեկան գործոց մէջ ասկէ աւելի անօդուտ անձ մը երբեք տեսնուած չէր : Աբրահամ բնակա-րանը գեղեցկութեամբ զարդարուած էր, բայց խիստ քիչ հոգ տարուելով ամեն բան աղտոտեցան և անկարգութիւն մը կը տիրէր հոն : Առաջին տարին բաւական թշուառութեամբ անցուցին, բայց երբ զակի տէր եղան, ամեն բան անտանելի եղաւ : Աբրահամ խկոյն իր կնկանը վրայ ունեցած հա-մարմունքը կորսնցուց : Իր տունը կ'անարգէր,

որովհետեւ հանգստութիւն չկար հոն . և իր գի-շերային հանգստարանները հասարակաց տուններն էին : Ասով գինքը գինեմմութեան տուաւ և քիչ մը ժամանակ ետքը երեւելի գինեմմութեան եղաւ, և վեր-ջապէս գիշեր ժամանակ կոուոյ մէջ հարուած մը ստացաւ, որ իր մահը պատճառեց, և իր կինը ու տղաքը պարտաւորեցան աշխատիլ որ իրենց ապ-րուստը ճարեն : Աս ամեն բանին պատճառը ան-խոհեմութիւնն էր, որովհետեւ ցատկէլէն առաջ՝ պէտք է մարդ գիտէ : Այսպէս անխոհեմութեամբ եղած ամուսնութիւնները խիստ քիչ անգամ եր-ջանիկ վերջ կ'ունենան . և աս կերպով յառաջ ե-կած թշուառութիւնը բուն վարձք մըն է իրենց անխոհեմ ընթացքին :

Ամուսնութեան կենաց մէջ ճշմարիտ երջան-կութեան մի միայն ապահով հաստատ հիմը «էն է : Եթէ ամուսնութենէ առաջ սէր չ'կայ՝ չկրնար սպասուիլ որ այնուհետեւ երբեք սէր ըլլայ : Ա-ռանց սիրոյ՝ երջանկութեան յոյսը յիմարութիւն է . բայց ինչ է սէրը : Հատ երիտասարդներ սիրոյ վրայօք միշտ կը խօսին, բայց անոնցմէ խիստ քիչերը անոր զօրութիւնը կը հասկնան : Մերը ցանկութեան երազը չէ, և ո՛չ երեւակայութեան հեռութիւնը, ինչպէս որ սովորաբար արտադէ-պերու կամ վիպասանութեանց մէջ կը նկարագրուի : Մերը աւելի մաքուր և աւելի բարձր զաղափար մը ունի, այնպիսի զաղափար մը որ մարդուս երջան-կութեան գլխաւոր պատճառն ու հիմը եղած է միշտ : Սիրոյ քով ցանկութիւնն երկրորդական գործ մ'է թէ մտաց և թէ մարմնոյ յարաբերու-թեամբ : Մի միայն արտաքին ձգողութենէ առաջ եկած սէրը կամ ցանկութիւնը չկրնար բուն սէր կոչուիլ : որովհետեւ բուն սէրը մարդուս ներքին մասին այսինքն սրտին վրայ պիտի հիմնուի : Ար-տաքին յանկուցիչ տեսքը այնպիսի պտղոյ կը նը-մանի, որուն մակերեւոյթը խիստ գեղեցիկ տեսք ունի, բայց մէջը փտած է, որն որ անարդանօք գետինը կը նետուի մէջը բացուածին պէս : Սէրը, որուն վրայ ամուսնութիւնը հիմնադրուելու է, պէտք է ըլլալ սէր բոլոր անձին համար : Եւ այս սէրը պէտք է ըլլայ յամենայն մտաց, 'ի բո-լոր սրտէ և յամենայն զօրութեան : Ասով է միայն որ ամուսնութիւնները երջանիկ կ'ըլլան, թշուա-ռութիւնը կը հալածեն և զիրար սիրելու և օգնե-լու անսպառ աղբիւր մը կ'ըլլան :

Ուրեմն, երիտասարդներ, թէ որ կարգ ունեւո-միտք ունիք, ծանրութեամբ ու խոհեմութեամբ խորհեցէք : Մութին մէջ մի ցատկէք, ինքզինք-նիդ գեղեցիկ դէմքի գերի մի ընէք . քանզի վեր-

(1) Տեա թիւ 41 :

Նապէս Ըն՝ հոտաւէտ ծաղիկէ մը կամ զարդէ մը աղէկ չկրնար ըլլալ։ Ստաց գաղափարը իմացիր։ Հարցունը թէ այդ դեղեցիկ գէմք ունեցողը անպատէ կենաց մէջ զիս երջանիկ ընող բոլոր դեղեցիկ ձիրքերը ունի արդեօք և իմ նեղութեանց ու փորձութեանցս մասնակից կ'ըլլայ ինձ։ Եթէ աոոր անհոգութիւն ընէք, յիմարութեան դռները ձեզ բացած կ'ըլլաք, և ինչ պատիժ որ կրէք բուն ձեզ արժանի պատիժ եղած կ'ըլլայ։

Պէտք չէ միայն յարմար անձ մը գտնելու աշխատիլ, հասարակականութեան յարմար ժամանակը. սա ալ զործնական իմաստութեան խիստ կարեւոր ուրիշ ճիւղն է։ Բնականացողները շատ անգամ անշարժացած ըլլալով՝ ոչ մտօք և ոչ մարմնով հասունութեան հասած են։ Երայիսի ամուսնութիւնները ընդհանրապէս ժամանակէն առաջ ծիրութիւն և յիմարութիւն, դառն ցաւեր, անբախտութիւն և թշուառութիւն կը պատճառեն։

Բնականաբար արտորալով շատերը կը մոռնան ընտանեկան պարտաստութիւնները հոգալու։ Թողունը կը բռնեն, բայց չկայ վանդակ մը որ մէջը պահէ, հեռութիւնը ապա կ'ըլլայ. ամուսնացեալները կամ տուն մը վարձու բռնել պէտք են և կամ իրենց ծնողաց տունը երթալ։ Եթէ առջի ճամբան բռնեն, ոչ միայն շատ անպատէ հոգեանց ենթակայ են, այլ և միշտ վարձք վճարելու պարտաւորած ըլլալով չեն կրնար իրենց համար տուն մը գտնել, և այս կերպով որչափ իրենց ընտանիքը շատնայ՝ այնչափ իրենց հարկաւորութիւններն ալ կը բազմապատկին, մինչև որ բունը յուսահատութեան կերթայ և ամուսնացեալք կ'ըստիպուին բոլոր իրենց կեանքը վարձու սենեկաց մէջ անցընել այն որ բուն իրենց կործանումն է, որքան իրենք կը ծերանան, և կարողութիւններն կը պակսին։ Քանի որ՝ եթէ սպասած ըլլային մինչև որ կարող ըլլային իրենց սեպհական տուն մը ձեռք բերելու աւելի շատ հանգստութիւն կը վայելէին և աւելի բարձր աստիճան անկախութիւն և պատիւ ձեռք բերած կըլլային։ Միւս կողմէն եթէ ծնողական ծոցը արտասանարան փնտռեն, անշուշտ ընդհանրապէս անոնց խաղաղութիւնը և հանգստութիւնը պիտի խանդարեն։ Քանի անգամ տեղանապէս եղած եմ այնպիսի ծնողաց կրած նեղութիւններուն, որոնք այսպէս անխոհեմութեամբ անպատէ ժամանակի իրենց զաւակը ամուսնացուցած են։ Բայց ինչ և Ս. Հեղինէին հանդիպածը պատմեմ ձեզ։ Իրենց աղջիկը գեռ տասն և ութը տարեկան չ'եղած կարգ ունեցաւ, իր ծնողքը չուզելով հաւանեցան փեսացուին անպատէութեան

թիւն չբերելու համար, որն որ անշուշտ տեղի պիտի ունենար։ Բայց իր էրիկը միանգամայն ծոյլ և անհոգ էր, և որովհետեւ ամուսնութեան հարկաւոր եղած պիտոյքը հոգացած չէր, ուստի աղջկան ծնողաց տունը դնաց. բայց և ասով անոնց խաղաղութիւնը և երջանկութիւնը խանդարեց։ Կրթութիւն և չափաւորութիւն չունենալուն անգաղար անոնց հանգարտութիւնը կ'աւրէր. որպէս զի իւր մտլութիւնները յայեցընէ, և իր արեցողութեամբը և կոռուսիրութեամբը սեղանին միշտ արտամութեան և դժբաղդութեան տեսարան մի եղած էր։ Ընդամ մը այս ապերջանիկ կռիւներէն մէկուն վրայ հասնելով՝ խեղճ մայրը սաստիկ արտամութեան մէջ դուայ, որ արցունքները չկրնալով բռնել ըսաւ. «Ո՛հ, արդարեւ ինչ սեօր է եղեր այն օրը որ մեր աղջկանը և իր էրկանը մեր տանը մէջ բնակելու հաւանութիւնը տուինք, ան ժամանակէ ի վեր մեր տունը տակն ու վրայ եղած է, ոչ ցորեկը հանդիստ կրցանք անցընել և ոչ գիշերը։ Հիմա որ մեր հանգստութեան ժամանակն է, և մեր հանգերձեալ կենաց վրայ մը տածել պէտք էմք, դարձեալ երկրորդ գերդաստանի մը ծանրութիւնը և ձանձրութիւնը ունիմք, ասկէ դատ մեր աղջկան և իր զեղն էրկանը անգաղար կոռուցը համբերելու պարտաւորած էմք։ Պէտք չեն ծնողք երբեք իրենց բնակութիւնը և անկախութիւնը զոհեն և ոչ իսկ իրենց զաւակացը համար»։

Երիտասարդք, եթէ մտքերնիդ դնէք կարգուիլ, մտածեցէք անգամ մը, և մի թողոք ձեր կիբքը ձեզ առաջնորդէ, պատէճ ժամանակը ընտրեցէք. եթէ կուզէք ձեր ասպարայն երջանիկ ըլլալ՝ զգոյշ կեցիք կանուխ ամուսնութիւններէ։ Բնականաբարն առաջ պէտք էք հարկաւոր եղածը հոգալ և ձեզ սեպհական տուն մը գտնել։ Ձեր կոյր կիբքը զոհ ընելու համար ծնողաց հանգստութիւնը մի զոհէք։ Երբ ամուսնութեան վիճակի մէջ մտնել ուզէք՝ աշխատեցէք այնպիսի ժամանակ ընելու որ ձեր պատիւը հանգստութիւնը և յաջողութիւնը ճամբայ մտած ըլլայ։

Բարի կին մը որքան պատուես ու սիրես արժանի է, և եթէ տեսնայ որ իր հանգստութեանը և բարօրութեանը հոգ կը տանիս, ինքը ևս առաւել քու վրայ կը հսկէ և կը նայի որ զոհ և երջանիկ ըլլաս։ Բայց դուք պիտի ըսէք. «Ես իրաւար ի գործ գնելու համար երկար ժամանակ պէտք է։ Երբեք թող ըլլայ. բոլոր նոյն ժամանակուան միջոցին մէջ պատիւ և փորձառութիւն վաստակած կ'ըլլաք։ Աւելի առիթ կուենաք ձեր

չորս կողմը նայելու և խոհեմ ու խելացի ընտրու-
թիւն մը բնակու : Չեր բարօրութեանը համար
կրնայ այնպիսի կործանելի բացուիլ որ եթէ ամուս-
նացեալ ըլլայիք, չպիտի կրնայիք նոյն դործին
մէջ մտնել, քանի որ սոյն դործոց մէջ յառաջ-
երթալէն ետքը ամուսնանաք աւելի շահաւոր և օգ-
տակար պարագաներու դործ կ'ածէք : Բայց եթէ
այս հանգիսի, կամ ոչ, գոնէ միշտ ձեզի համար
այնպիսի բնակարան մը կ'ունենաք, որ ձերը կո-
չելու բարեբաղդութիւնը կրնաք ունենալ, և մի և
նոյն ժամանակ երջանիկ վիճակ և անկախութիւն
մը ևս կը վայելէք : Այնչապէս երկրասարգաց տալու
խրատներուս եղբակացութիւնէն է. “Արգիւ-իւ”,
բայց ծանրութեամբ, խոհեմութեամբ, նախատե-
սութեամբ, այնպիսի ընտրողութեամբ մը որ այս-
պիսի խիստ ծանր պարագայի մը մէջ հարկաւոր է,
ուստի կը խրատեմ՝ զձեզ որ հոգ տանիք ո՛չ միայն
յարբար ամուսին մը, ընտրելու այլ և պագել ծա-
նակ :

Թարգմանեալ Անգլո-ալեանէ
Հայ Եկեղեցիէ

Ե Տ Ա Ր Ե Ր

Երրորդ Երես : (1)

“Գիտեմ որ հայրս ձեզ համար աշխատելու
վրայ է և կը յոռայ թէ արտաքին գործոց պաշ-
տօնատան մէջ պատուաւոր պաշտօն մը պիտի ունե-
նաք, այս պաշտօնով երեւելի հանգիտանալու պատ-
րաստ և անցնող միջոցներ ունենալու էք և հետե-
ւաբար ազնուականներու ընկերութեանց հետ յա-
րաբերութիւն պիտի հաստատէք : — Հայրական
պաշտօնիս վրայ դրած էի յառաջագիմութեանս յոյ-
սը, ըսի. բայց աւելի քաղցր պիտի ըլլայ ինձ
կեանքս մարեշալին և ձեր արամագրութեանը ներ-
քեւել” : Բանի մ'օրէն ետքը Տիկին Տը Արվէր
ըսաւ, “պաշտօնը ձեռք բերուեցաւ, բայց հայրս
երկար տեսն չպիտի կարենայ հոն ձեր պաշտպանը
հանգիտանալ” :

— Ստոյգ են ուրեմն Ա. դուքսին դժբաղդու-
թեանը նկատմամբ բերնէ բերան պաշտած լուրե-
րը, հաղցոցի իրեն :

— Այո ստոյգ են և վախճամ որ հայրս ալ
մասնակից պիտի ըլլայ անոր դժբաղդութեանը,
պատասխանեց անիկա, պարագաներուն նայելով կար-

ծեմ թէ Ա. խնդէնի ներսերը Ֆալերանձ պիտի
աքսորուի անիկա, և ես ալ հետը պիտի ընկերա-
նամ : — Ո՛վ Տէր, աղաղակեցի անտուն, և այս-
պիսի դժբաղդութեան մը վրայ ինչպէս պաշտօնի
վրայ կը խօսիք հետս. եթէ կը կարծէք թէ ձեր
թշնամիներուն ծառայելու համար պաշտօն մ'ընդու-
նելու արամագիր եմ, կրնամ ըսել թէ լաւ մը չը-
ճանչցեր էք զիս : Աշխարհիս մէջ ինձի համար ու-
րիշ տեղ պաշտօն չկայ, եթէ ոչ Ֆալերանձի մէջ
և իմ միակ փառասիրութիւնը հոն բնդունուիլու է :
“Այս ըսելով հեռացայ իւր քովէն և բոլորովին
յուզուած մարեշալին բնակարանը դացի՝ իրեն ը-
սելու համար ինչ որ կղզայի սրահի մէջ : Խօսքե-
րըս անոր արդահատանքը շարժեցին : Բայց ինձ թէ
արդարեւ Ա. դուքսը կառավարութեան աչքէն ին-
կած էր և թէ ինքն ալ միատեղ աչքէ ինկած էր՝
առանց անոր վայելած շնորհաց մասնակից եղած
ըլլալու” : Խնդիրի մը մէջ, ուր իւր պատիւը 'ի
վտանգի էր, պարտաւորեցայ պաշտպանել զինքը,
ըսաւ մարեշալը, խիղճս հանգարտ է. պարտաւորու-
թիւնս կատարեցի և ճշմարտութիւնը ազան կամ
անազան երևան պիտի ելնէ : Արնդունիմ անձնա-
նուիրութիւնդ, սիրելի Աստուարս, ինչպէս պիտի
ընդունէի նոյն առաքինութիւնը հայրիդ կողմէ,
քանի մ'օրուան համար հոս պիտի թողնամ քեզի,
որպէս զի կարողագրես քանի մը կարեւոր գործեր,
զորս տեսնելու համար հարկաւոր եղած ժամանակը
անշուշտ չպիտի շնորհուի ինձ : Կ'նայիր քովս, շա-
րայարեց անիկա. կուզեմ փութանակի կարգադրել
ամէն բան, պատրաստ ըլլալ և ինդրելու բան մը
չունենալ, նաեւ պայմանաժամ մը” : Աքսորման
հրամանը դիչերը հոսաւ և Տ'Օլօնի տան մէջ
վիշտ ու ստրստի տարածեց : Մարեշալը բոլորովին
անշփոթ՝ հրաման ըրաւ ճշգրտէս որ ամէն բան
կարգի դրուի և պատրաստուի և ամէն մէկը գործով
մը զբաղեցնելով անօգուտ ցուրրը դադրեցուց :
Ա. դուքսը, Տ'Արիշմօն իշխանը և ընտանեկան
միւս բարեկամները այս դժբաղդութեան լուրը առ-
նելով Տ'Օլօնի տունը վաղեցին եկան : Մարեշա-
լը դժուարաւ կրցաւ Ա. դուքսին եռանդուն համա-
կրութիւնը չափաւորել, անոր անխորհուրդ եռան-
դը զսպել և խօսքերուն տասաւորութիւնը մեղմել :
Բնդհակառակն Տ'Արիշմօն իշխանը միշտ իւր խօս-
քերը ճշգրիտ կշռելով՝ պէտք եղածը միայն կըսէր,
և թէ և անիկա պատշաճութեան սահմանէն չէր
անցներ, սակայն չգիտեմ ինչպէս ամէն վայրկեան
զիս վշտացնելու կերպ մը կը գտնէր : Երբ եմ ալ
ասոր այնպէս վարպետութեամբ արտայայտած խօս-
քերը մտիկ ընելով Տիկին Տը Արվէրի կը նայէի,

և իւր շուրթերուն վրայ այնպիսի պղտի ժպիտ մը կը նշմարէի, որով յայտնապէս կը հասկնայի թէ Տ'Արիշմոն իշխանը ինչպէս ինձ նաեւ իրեն ալ տհաճութիւն կը պատճառէր իւր յարգարուն ձեւերովը: Աոյն ատենները սաստիկ վիշտ մը կրեւու առիթ ունեցայ հօրեղբօրս պատճառաւ, որն որ խիստ անարժան ընթացք մ'ունեցաւ Մարեշալին նկատմամբ: Ախարի կառավարութեան վերաբերող գործ մ'ունէին անոնք, զոր միատեղ պիտի կարգադրէին. բաւական սաստիկ վէճերէ ետքը հօրեղբայրս դատը կորուսած էր բայց դեռ քանի մը կէտերու մասին վէճը դադրած չէր մէջերնին, ուստի հօրեղբայրս յաջողելու պատեհ առիթ գտնելով՝ նենգութեան դիմաց և խնդիրը 'ի նպատակ իւր վըճռել տուաւ, անոր այս ընթացքէն 'ի խոր խոցեցաւ սիրտս: Տ'Օլոնի տան գաւիթները խկոյն բեռներով և ծրարներով լեցուեցան, որոնց մէկ մասը արդէն կառքերը դրուելով առջևէն ղրկուեցաւ:

Հետեւեալ օրը մարեշալ և Տիկին Տը Արվէր մեկնեցան Բարիզէն՝ իրենց հետ միայն Թերսիէ արքայն առնելով: Բարիզի բոլոր երեւելիները առջի գիշերը Տ'Օլոնի առնը եկած էին, բայց մարեշալը միայն իւր բարեկամները ընդունեց. կարհամարէր անիկա իշխանութեան եղած այս նախատինքը, որուն օրինակները այնչափ հասարակ եղած էին անատենները: Յարգական լուծեան մը մէջ աւելի մեծահոգիութիւն կը գտնէր անիկա. ես ալ կը լռեմ իրեն պէս, բայց չեմ տարակուսիր որ դուն ալ լսած չըլլաս մարեշալ Տ'Օլոնի աքսորման նկատմամբ անատեն եղած խօսքերը: Հասարակութիւնը կըսէր թէ անոր աքսորուիլը մեծ անիրաւութիւն մ'է, իշխանութեան զեղծում մ'է, որն որ խիստ տարօրինակ սխալանքի մը վրայ միայն կը կրթնէր: Մարեշալի գործերուն համար ութ օր Բարիզ մնացի: Վերջապէս ճամբայ ելայ Ֆաւերանձ երթալու համար և սիրտս ուրախութենէս կը բաղնէր՝ երբ կը մտածէի թէ շատ չանցած գրեթէ մինակ քովս պիտի գտնէի Տիկին Տը Արվէրը, զոր կը պաշտէի: Արջափ յանցաւոր էր այս ուրախութիւնս և սրջափ անարժան էի ես ինքս ալ: Անողորմաբար պատժուեցայ այսպիսի ուրախութիւն մը վայելելուս համար, այլ սակայն անոր քով անցուցած մըրկալի օգերուս յիշատակը տակաւին կենացս միտքարութիւնը և միակ նեցուկն է: Մայիսին առջի օրերը Ֆաւերանձ հասայ: Մարեշալը չը հասկցաւ թէ ինչ էր բուն շարժառիթը իմ այն սրտադին ուրախութեան, զոր ցուցուցի իրեն՝ զինքը կրկին տեսնելով. շնորհակալ եղաւ իզմէ և իւր գովեստները դժուարութեամբ մտիկ ըրի: Այն

սրտիս մէջ եղածը դիտնար անիկա, արդեօք ո՞րչափ յանցաւոր պիտի երեւայի իրեն:

Արբ կը մտածեմ ասոր վրայ, չեմ կրնար հասկնալ թէ մարեշալը ինչպէս տակաւին չկրցած էր իմանալ իմ գաղտնի զգացումները. բայց երբ տասարդութիւնը, ինչպէս նաեւ ծերութիւնը իրերու խորը քննելու և հասկնալու կարողութիւնը չեն ունենար. մի կը միայն իւր ակնկալութիւններ կը տեսնէ, միւսն ալ իւր յիշատակները:

Ֆաւերանձ այն հիւսօրեայ դղեակն է ուր Տիկին Տը Արվէր իւր մանկութիւնը անցուցած է, և որուն վրայօք անգամ մը խօսած էր հետս: Իւզեր, չէն քանի մը մղան հեռի Գորէզի ավանց քով ժպտի մը վրայ շինուած էր այն և զմայելի գիւրք մ'ունէր. բոլորովին խոպան շրջափակ ծառաստան մը այս դղեակը կը շրջապատէր և զայն երեք կողմէ անմատչելի կընէր առուակ մը որ հողակոշտներու ստորոտը կը թըջէր: Այնամաւալ տարածութիւն մը հիւսօրեայ շաղանակներններու անտառով մը ծածկուած էր, որն որ բլուրին գաղաթէն մինչև առուակին ափունքը կը տարածուէր: Բազմաթիւ սերունդներ այն պատկանելի ծառերուն շուրջը վայելած էին: Այս վայրը շաղանակներէ կանուանէր: Առուակը, դաշտերը և հօրիզոնը շրջապատող կապուտակազոյն բլուրները զմայելի տեսարան մը կընծայէին. բայց սրտիս ներկայ տրամադրութեան նկատմամբ անշուշտ ամէն բան հաճելի և հեշտալի պիտի երեւար ինձ: Միայնութիւնը՝ մեր անցուցած կեանքը, Տիկին Տը Արվէրի խաղաղաւետ և բերկրալի կերպարանքը, վերջապէս ամէն բան զիս այն ամէնաբաղքը վիճակին մէջ կը գնէր, ուր մարդս ներկայէն լիովին զօհ է և երջանիկ, ուր ոչ անցեալէն և ոչ ապագայէն բան մը չխնդրէր, և ուր անիկա կը փափաքի տեղութիւն տալ ժամանակին և կատեցուցանել ժամը որ կանցնի, և օրը՝ որ տարածմելու և վերջանալու վրայ է: Մարեշալ Տ'Օլոն Ֆաւերանձ գալով՝ իւր ապրելու եղանակը այնպիսի կերպով կարգադրած էր, որ ամէն բանի համար ժամանակը չէր պակսէր: Նանուցած էր անիկա թէ սակաւաթիւ անձերու այցելութիւնը միայն պիտի ընդունի և իւր սեփական սրամտութեամբը այնպիսի զբաղումներ հաստատած էր ինքզինքին համար, որք անօգուտ չէին, վասն զի այն զբաղումները նպատակ մ'ունէին: Իւր առաւօտեան ժամերուն մէկ մասը լայնատարած երկիրներու արօրագրութեամբը, գործարանի և հիւրանոցի մը շինութեամբը զբաղելով կանցընէր. օրը քանի մը ժամ ալ իւր սենեակին մէջ կը կենար՝ իւր կենացը ամենէն աւելի հասարակային գործերու նուիրուած

մասերուն վրայ յիշատակորաններ դրելով: Գիշերը ամենքն ալ սրահին մէջ կը ժողովէին և մարեշալը իւր յիշատակներովը կամ նպատակներովը կենդանութիւն կուտար խօսակցութեան. օրագիրները և ընթերցումներն ալ ոչ նուազ կը նպաստէին խօսակցութեանց: Չտեսայ սրտնեղութեան վայրկեան մը, ուր յաքսոր դատապարտեալ այս մեծանուն իշխանին փառասիրական վիշտերը յայտնուէին և ոչ ալ անիրաւութեան մը նահատակուողի արտմուծիւնը:

Պ ԿԻ ԶԱՐԱՆԻՈՒԹ

ՕՔԵՅԹՈՒՆ, ԼԵՎԱՆՊ ԶԵՐԱՄ Ե ԻՐ

ԲԼԻՏԿԻՅԸ:

Չառիկի ընթերցողները անշուշտ մինչև այսօր տեղեկացած են ինչ որ մօտերս լուած և հըրատարակուած է ՕՔԵՅԹՈՒՆԻ վրայով ԼԵՎԱՆՊ ԶԵՐԱՄ Ընդդիարէն լրագրոյ և ուրիշ Հայ օրագրութեանց և լրագրութեանց մէջ, սակայն թող ներեն մեզ մեր ազգակիցները որ այս նիւթիս վրայ քանի մը խօսք ալ մենք ընենք:

Ընդդիական լուսաւորեալ և փառաւոր ազգին մեծ պատիւ չի բերող, և Հայ ազգին վրայ չարախօսութիւն ընելու համար գլխարկը նետող սա ԼԵՎԱՆՊ ԶԵՐԱՄ լրագիրը չեմ գիտեր մարդկութեան, քաղաքականութեան, քրիստոնէութեան, կրթութեան և վերջապէս խմբագրութեան որ օրէնքով կամ սկզբունքով այս մօտերս ելեր և առանց ամենալուայնիս անտեղի, անհիմն և կամ գոնէ խիստ զարհուրելի կերպիւ չափազանցեալ տեղեկութիւն մի հրատարակէր է ՕՔԵՅԹՈՒՆԻ վրայ որ եթէ մեր զարմանքը չի շարժէ, իւր Հայոց թշնամին լինելուն վրայ ալ տարակոյս չի թողուր մըտքերնուս մէջ:

ԼԵՎԱՆՊ ԶԵՐԱՄ թղթակից մը կը ցուցնէ, և իբր Կարաշէն ընդունած տեղեկութիւն կը հըրատարակէ, խորհելով հարկաւ թէ ասով ինքզինքը արդարացունելու պիտի կարող լինի. բայց մենք կըսենք իրեն որ ինքը գեռ բոլորովին հեռի է օրինաւոր խմբագիր մը լինելէ, վասն զի ինքը պարտի ուսանիլ թէ ամեն լսածը հրատարակող խմբագիր մը շատ վստահելի չի կրնար լինիլ և իւր լրագիրը շատ արժանաւորութիւն չի կրնար ունենալ, ըստ որում այս ընթացքով յայտնի է թէ իւր ընթերցողները սխալաւորեալ են բոլորովին հաւատք չընծայել իւր տուած տեղեկութիւններուն

մինչև որ ուրիշ լրագիրներ ալ նոյն տեղեկութիւնները չըվաւերացնեն. արդ որովհետեւ ԼԵՎԱՆՊ ԶԵՐԱՄ խմբագիրը իւր հրատարակած տեղեկութիւններուն պատասխանատուութիւնները իւր վրայ չառներ, հետեւեալ իւր արժէքը դրոյէ մը տարբերութիւն չի կրնար ունենալ, և իւր լրագիրը արժանահաւատ թերթ մը չըլինելուն վրայ տարակոյս չի թողուր. . . . Ըսչափ իրեն համար, դառնանք իւր անանուն թղթակցին և նորա ՕՔԵՅԹՈՒՆԻ վրայ տուած տեղեկութեանցը:

ՕՔԵՅԹՈՒՆԻ այս դիպուածին վրայ լիովին և ճշմարիտ տեղեկութիւն տանել ուղղուէրը Միւնաթիի. Մասիսի, Մեղուի և ուրիշ Հայ լրագրութեանց հրատարակող մենք համառօտիւ կիմացնենք թէ ՕՔԵՅԹՈՒՆԻ մօտ գտնուող մէկ գիւղի մը Հայերը, իրենց դրացի մէկ գիւղի մը տաճիկ բնակիչները իրենց կրօնակից մէկ ուրիշ տաճիկ գիւղի մը բնակիչներուն կատաղի բարկութիւնէն մարդասիրաբար ազատելու համար կը պաշտպանեն զանոնք, և երբ կը տեսնեն որ վերջինները այս ըրածնուն համար իրենց վրայ ալ կը յարձակին՝ կեղծ և նոցա դեմ կը կուրին և զանոնք յաղթելով հարստահարեալներէն ազատ մնացողները կաղատին, նոյն իսկ իրենցմէ կեանք մի ալ զոհելով:

Հիմա այս ճշմարիտ իրողութիւնը աչքերնուս առջև ունենալնուս յետոյ բնական է անշուշտ որ հոս համառօտիւ քանի մը խօսք ընենք Հայոց մէկ վատ թշնամին և իւր զրպարտութեանց նկատմամբ:

ԼԵՎԱՆՊԻ թղթակիցը պարտի դիտեալ որ ինքը նախ բոլորովին տգէտ է ՕՔԵՅԹՈՒՆԻՅՈՒՆ վրայ, երկրորդ թշնամի է Հայոց, և երրորդ ստախօս է:

Թէ որ պարոն թղթակիցը գոնէ մէկ ստակի չափ տեղեկութիւն ունենար ՕՔԵՅԹՈՒՆԻ և նորա բնակչաց վրայ, նոցա համար չեր պարտաւորեր լեռնականք, սրիկայք և ապստամբք կոչելու, վասն զի ՕՔԵՅԹՈՒՆԻ Հայերը լեռնականք չեն, այլ չորս հազար տունով, տասն և մէկ եկեղեցիով մէկ փառաւոր վանքով ՔԱՂԱՅԻ մէջ բնակող ՔԱՂԱՅԻ ԵՆ, և ասոնք այնքան լեռնական կամ լեռնից են ոչքան որ ԼՂՄՈՒՆԻԵՅԻ գաշտարնակ կամ դաշտեցիք, և ՊՕԼԵՅԻԵ բլրաբնակ են. . . ինչ զարմանալի տգիտութիւն. միթէ քաղաքները ամեն ալ գաշտի վրայ շինուելու են, և մարդիկ լեռնիցի կոչուելէ ազատելու համար դաշտի վրայ շինուած քաղաքներու մէջ բնակելու են, հահ, հահ, հահ, հահ: Դեռ աշխարհագրութիւն չի սորուած լրագրոյ մէջ քաղաքի մը վրայ տեղեկութիւն տալու աշխատողին վրայ ո՞վ չի խնդար:

Օգյթունի Հայք սրիկայ չեն, ըստ որում նոքա ամենայն աշխատասիրութեամբ իրենց օրական պարէնը ճարեւու համար հանքագործութեան, երկրագործութեան, պայտարութեան կ'ընալին, և իրենց զաւկներուն Քրիստոնէական բարոյականութիւն և կրթութիւն տալու համար բերաններուն հացն ալ տալու սիրով կը հաճին. . . այսպիսի համեստ ժողովուրդի մը սրիկայ ըսողը ինչ կը լինի :

Օգյթունցիք ապստամբ չեն, ըստ որում նոքա միշտ կը յարգեն և կը սիրեն Օսմանեան հըզօր և բարեխնամ կառավարութիւնը, և իրենց տուրք չիտալը մի միայն իրենց աղքատութեան պատճառաւ է, և ասոր համար շատ անգամ իրենց վիճակը ներկայացուցած են Օսմանեան կառավարութեան և 'ՆՈՐԱԿԱՐԵԿՈՒԹԻՒՆ'ը վայելած են . իսկ իրենց այս աղքատութեան պատճառը իրենց երկիրներուն մօտ գտնուող քանի մը ուրիշ իրօք ապստամբ ժողովուրդոց երեսէն է, որոնց պատճառաւ շատ անգամ նաևս կ'ստիպուին նոցա դէմ դէնք վերցնելու, և ասով ստիպուած են միշտ դէնք պահելու, և ասոնցմէ 'ի զատ եթէ երբեմն երբեմն յանցանք մի կ'ուսնեան ան ալ իրենց կատարեալ կրթութիւնէ զուրկ լինելն է, և որոնք անշուշտ ներելի են :

Պարոն Թղթակցին Հայոց Թշնամի մի լինելը հաստատելու համար երկու խօսք խիստ բաւական է : ան մարդը որ կ'ըլլէ և Օգյթունցոց կրածը նոցա վրայ թողլով զանոնք կը զրպարտէ և կը չարախօսէ և բերնէն ելած անարարները և վատ արանց միմիայն վայել զրպարտութիւնները անոնց վրայ կը տեղացնէ՝ այնպիսի մէկը եթէ Հայոց Թշնամի չէ հապա ինչ է . . . Օգյթունէն բաւական հեռի գիւղ մը կ'ըլլէ և թէ օրինաւոր և թէ ապօրինաւոր բան մը կ'ընէ, և մեր պարոնը Օգյթունցիքը կը զրպարտէ նոյն եղելութիւնը նոցա վրայ նետելով, այս մարդս Հայոց Թշնամի չէնէ ինչ է . . . Գուցէ առաքելական պաշտօնեայ մի է, հէ : Ըրիւնուշտ և զարհուրելի Թշնամութիւն, որոյ նմանը գտնելու համար մարդ գիւական տարտարոս իջնալու է, և Եւմանդի խմբադիրը անշուշտ իւր Թղթակցը հոն գտած է . . . ո՞վ պիտի պատասխանէ, անօրէններ, այս Թշնամութիւնէն յառաջ գալիք չարեաց համար :

Պարոն Թղթակցը կերևայ թէ աշխարհիս վրայ միայն ստախօս լինելու համար կ'աղբի, վասն զի եթէ աշխարհիս ամեն սուտերը, միտեղ հաւա-

քուի տակաւին անոնց ամենը այս պարոնին սուտին քով զրօյի պիտի հաւատարին : Օգյթունցիք, Հայոց նման, իւր անօրինակ մաքուր բարոյականութեամբը, մարդասիրութեամբը և հաւատարմութեամբը հոգեկաւոր եղած չորս հազար տարուան շատ ազգերու մայր եղած ազգի մը համար ինչպէս հնարաւոր է ըսել թէ "նոքա առանց պատճառի հինգ հարիւր հոգիով տաան և երկու տուն Տաճիկ ժողովուրդոց վրայ դացին և մեծ և պղտիկ ջարդեցին, ՄԱՆԿԱՌԻՆԻՆԵՐԸ, ՄԵՌՈՅՈՒՅԻՆ և այլն և այլն և այլն : Ութերորդ հրաշալիք մը լինելու արժանի ՍՈՒՏ . սուտ նախահայր սուտերու, չէ Օգյթունի Հայերը այլ բուն իսկ դժոխքի մէջ գտնուող Հայոց համար անգամ ասի անբնական ԸՆՀՆԵՐ և անկարելի է :

Ո՛հ ամենալ հարկ է ալ . . .

Թշնամա աղ իմ Հայոց, տարաբախդ և խեղճ ժողովուրդ . ինչ արդեօք տուեր են քեզ քու թըշնամիներդ որ չէն կարող առնել . կը բողբոքէ ուրեմն Օգյթիկը այսօր ընդհանուր աշխարհի և կը հրաւիրէ այս նոր Հայոց Թշնամին որ իւր երեսը ցուցունէ, եթէ ոչ Հայ ազգը զինքը այսօր կը ճանաչէ կամ կը սեպէ ոչ - մարդ :

Հայեր, անուշիկ Հայեր, այս առթիւ հարկ կը սեպեմ՝ հոս երկու խօսք ալ ձեզի ընելու . և թէ՛ որ կը ներէք ձեր մէկ եղբօրը կողաչեմ ձեզ որ մեր ազգին սա՛նդ քաղաքականութեան միջոցին ալ զթաք ձեր ազգին և ձեր անձերուն վրայ, և ժամ մի առաջ ինքզինքնիդ բարեկարգ և Օսմանեան հըզօր կառավարութեան բարի հպատակ մի ընելու համար հարկ եղածը ըսէք, արիւթեամբ պաշտպանեցէ՛ք ձեր պատիւը ձեր Թշնամիներուն դէմ և հասկցուցէք աշխարհիս թէ Հայերը կը ճանաչեն իւրեանց պատիւը, իրաւունքը, և չեն այնքան վատ որ ամեն անիրաւ Թշնամութեանց համբերեն :

Ը. Հայոցի

ՏՆՕՐԻՆ

Գ. ՉԻԼԻՆԿԻՐԵՆ

ՕՍԻՒՌԻՆԻՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻՏԻՏԵԱՆ